

FOTODYNAMISK TERAPI

Til behandling af aktiniske keratoser,
basaliom og Bowens sygdom med
Metvix[®] (metylaminolevulinat)

Information, der kan udleveres af det behandelende sundhedspersonale.

Hudkræft er hyppig i Danmark, og hyppigheden er fortsat stigende. Det er vigtigt at opdage skaderne i tide, starte effektiv behandling og forebygge ny udvikling af sygdommen. I denne brochure informeres om, hvad aktiniske keratoser, basalcellehudkræft (BCC, basalcellekarcinom) og Bowens sygdom (pladecellehudkræft in situ) er, og hvordan man behandler med fotodynamisk terapi.

Aktiniske keratoser, basaliom og Bowens sygdom

Aktinisk keratose

Aktinisk keratose er en type celleforandringer, som enkelte gange kan udvikle sig til pladecellekræft. Det er små celleforandringer i huden, som skyldes eksponering for ultraviolet (UV) lys i længere tid. Forandringerne opstår først og fremmest på soludsatte områder af huden og er oftest rødlige med små, hårde skældannelser. Som oftest har man først en eller et par aktiniske keratoser, men det er ikke usædvanligt, at der med årene kan opstå en stor ansamling i solbelastede områder.

Aktiniske keratoser giver ofte anledning til kløe og irritation på huden og undertiden også sårdannelse. De er for det meste ufarlige, men kan i visse tilfælde udvikle sig til pladecellekræft, som er en alvorligere form for hudkræft. Da man ikke ved hvilke aktiniske keratoser, der har risiko for at udvikle sig, er det bedst at behandle dem i tide.

Basaliom (eller basalcellekræft)

Basaliom er en meget almindelig form for hudkræft. Eksponering for UV-stråling er en vigtig faktor for dens opståen. Basaliom opstår typisk på hoved, hals, ansigt og torso.

Der findes forskellige typer basaliom: Den **nodulære** variant ligner mest en forhøjet, hudfarvet vorte, der sommetider kan bløde. **Overfladisk** (superficielt) basaliom er oftest eksemplignende med en ""rødskalet"" plet i starten, som derefter også kan blive til et sår.

Hvis man først har fået et basaliom, har man større risiko for at få nye forandringer. I princippet forårsager tumoren dog aldrig dattersvulster, men vokser langsomt og lokalt i huden. Basaliomet ødelægger dog huden og det omgivende væv, og det er derfor vigtigt at fjerne det, inden det vokser for dybt ind.

Bowens sygdom og pladecellekræft

Der findes to stadier af pladecellekræft. I et tidligt stadie vokser kræften overfladisk i overhuden og har ikke nået at sprede sig ned i læderhuden. Dette kaldes pladecellekræft in situ eller Bowens sygdom. Det andet stadie af pladecellekræft vokser ned i læder- og underhuden og kan sprede sig med dattersvulster. Denne form kaldes invasiv pladecellekræft.

Eksponering for UV-stråling er en vigtig faktor for dens opståen, og de ramte områder er derfor ofte ansigtet, på den skaldede del af issen eller på oversiden af hænderne. Bowens sygdom ser ud som en langsomt voksende, rødmende, skællende plet.

Aktiniske keratoser

Basaliom (basalcellekræft)

Bowens sygdom (pladecellekræft in situ)

Billeder fra Mikael Tarstedt,
overlæge, Karlskoga lasarett

Hvad er fotodynamisk terapi?

Fotodynamisk terapi (eller PDT, photodynamic therapy) kan anvendes til behandling af såvel aktiniske keratoser som basaliomer og Bowens sygdom.

Behandlingen indebærer, at man smører en creme, som indeholder metylaminolevulinat, på det ramte område, og efter cirka 3 timer belyses området i cirka 10 minutter. Normalt er det nødvendigt med 1–2 behandlinger.

Hvordan virker fotodynamisk terapi?

Ved behandling med fotodynamisk terapi med Metvix (metylaminolevulinat) ødelægger man kun de beskadigede celler, der skal behandles, mens den raske hud ikke bliver ødelagt. Dermed opnår man ofte et ret godt kosmetisk resultat, og behandlingsformen egner sig derfor godt til hudforandringer i kosmetisk følsomme områder såsom ansigt, bryst, ryg og overarme og til større eller mere udbredte hudforandringer. Behandlingen udføres under kontrollerede forhold af sundhedspersonalet på en klinik.

Hvilke hudforandringer kan man bruge PDT til?

PDT er godkendt til behandling af aktiniske keratoser, pladecellekræft in situ (Bowens sygdom) og basaliom, når anden behandling anses for ikke at være hensigtsmæssig.

Hvordan foregår behandlingen med fotodynamisk terapi?

Behandlingen trin for trin

1. Hudforandringen forbehandles ved at fjerne skæl og skorper og gøre overfladen ru. Herved trænger creme og lys lettere ned til alle dele af hudforandringen.

2. Metvix creme påføres hudforandringen og en smule af den omgivende hud. Cremen indeholder et stof, som virker ved at gøre de forandrede celler lysfølsomme.

3. Området dækkes med en tætsluttende forbindelse. Herefter skal du vente i 3 timer, mens cremen virker.

4. Efter 3 timer fjernes forbindelsen og cremen, og det behandlede område belyses med rødt lys i cirka 10 minutter. For at beskytte øjnene mod det stærke lys får du udleveret beskyttelsesbriller.

Når området belyses, sker der en fotokemisk reaktion, så tumorcellerne ødelægges. Den raske omliggende hud påvirkes ikke, da Metvix creme udelukkende angriber de syge celler.

Under selve lysbehandlingen kan der opstå en fornemmelse af varme og forskellige smerter.

Efter belysningen er behandlingen færdig. For at beskytte huden mod yderligere eksponering for lys (dagslys) sætter man ofte en forbindelse på, som kan tages af om aftenen.

Efter behandlingen

Efter behandlingen bliver huden rød, og efter en til flere dage kan der danne sig blærer og sår. Ved behov kan sårene beskyttes med tørre kompresser eller et plaster. Huden kan også blive opsvulmet, hvilket ses særlig tydeligt i ansigtet. Derefter dannes der sårskorper, området heler efterhånden, og dermed klinger rødmen af. Sårhelingen tager cirka 1–3 uger i alt.

Det behandlede område bør beskyttes mod sollys på behandlingsdagen og de efterfølgende dage. Du kan bruge en blødgørende lotion, hvis huden føles tør, og kulde (en ispose eller isterninger i et håndklæde) kan lindre eventuelle smerter i det efterfølgende forløb. Rengøring sker bedst udelukkende med vand. Du kan godt tage brusebad, men undgå karbad, svømning i svømmehal/ved stranden samt sauna, indtil sårene er helet op.

Patient med aktinisk keratose

Patient med BCC og AK

Herefter bør du begynde at tænke over, hvordan du kan ændre dine solvaner fremover. Læs mere på næste side.

Forebyggelse af hudkræft

Aktiniske keratoser, basaliom og pladecellehudkræft in situ (Bowens sygdom) skyldes først og fremmest UV-lys. Har du allerede haft hudkræft, eller har du aktiniske keratoser, har du forhøjet risiko for at få nye skader. Derfor er det vigtigt at beskytte sig mod solens stråler.

Solråd

Planlæg udendørs aktiviteter, så du undgår at udsætte dig for UV-lys, når UV-strålingen er stærkest midt på dagen. Beskyt dig mod solen ved at bruge beskyttende tøj i tætvevet stof, solbriller og en bredskygget hat. På hudområder, der ikke dækkes af tøj, og som vil blive udsat for UV-lys, er det vigtigt at bruge en effektiv beskyttelse mod både UVB- og UVA-stråling.

UVA- og UVB-beskyttelse

Actinica Lotion® er en mediceinteknik produkt, som er specielt udviklet til personer, der har øget risiko for

at udvikle aktiniske keratoser og pladecellehudkræft.

Et klinisk studie med Actinica Lotion viste ved regelmæssig brug i observationstiden på 2 år¹:

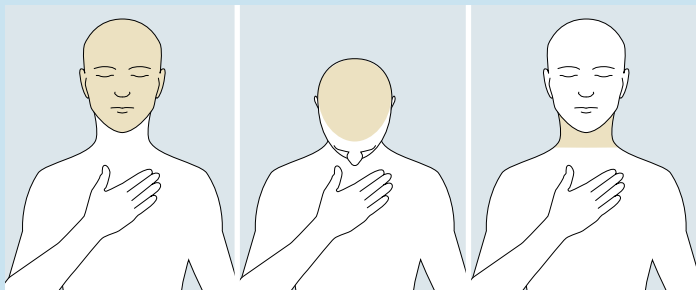
- 53 procent reduktion af aktiniske keratoser.
- ingen udvikling af ny invasiv pladecellehudkræft.

Med sin kombination af kemiske filtre giver Actinica Lotion en højeffektiv beskyttelse mod både UVB- og UVA-stråling og opfylder kravene til "meget høj UV-beskyttelse", som er den højeste klassificering, der findes.

Standardiserede pumper til korrekt dosering af Actinica (0,46 gram pr. pumpetryk)

Doseringskema for Actinica Lotion:

Ansigt inklusiv ører: Mindst to tryk på pumpen.

Skaldet isse: Mindst ét tryk på pumpen.

Hals: Mindst ét tryk på pumpen.

Hvornår skal man bruge Actinica Lotion?

For at opnå den bedste beskyttelse skal Actinica Lotion påføres hver morgen på de hudområder, som vil blive udsat for UV-lys, og som ikke dækkes af tøj. Actinica Lotion skal anvendes hver dag, som en del af din daglige rutine, dvs. også de dage, hvor solen ikke skinner.

Actinica Lotion bør påføres, inden du udsætter dig for UV-lys. Hvis du vil bruge makeup, bør du vente lidt, så Actinica Lotion kan nå at trænge ordentligt ind i huden, inden du påfører andre produkter.

Actinica Lotion giver en meget effektiv beskyttelse i mange timer, men man bør aldrig overeksponere huden for solens stråler. Påført på den rigtige måde bidrager Actinica Lotion til at forebygge skader fra UV-stråling, men det betyder ikke, at du kan anvende

produktet med det formål at kunne være ude i længere tid.

Hvordan og hvor skal Actinica Lotion påføres?

Hvis du ønsker en højeffektiv beskyttelse af huden, skal du påføre den rigtige dosis Actinica Lotion i henhold til doseringsskemaet. For at gøre det enkelt og sikkert at anvende Actinica Lotion er den udstyret med en doseringspumpe, som viser, hvor mange tryk på pumpen du skal bruge for hver del af kroppen (se billedet nedenfor). Hvert tryk på pumpen giver altid samme mængde Actinica Lotion, hvilket betyder, at du kan være sikker på, at doseringen bliver korrekt, og beskyttelsen af huden dermed så effektiv som mulig.

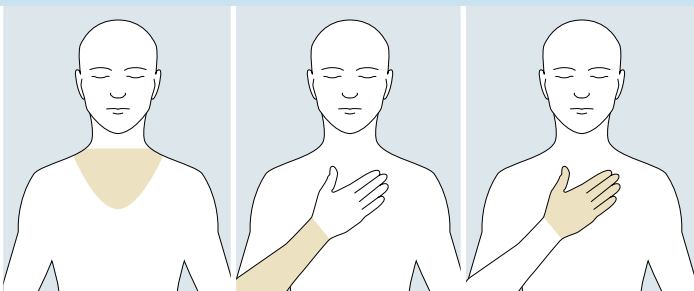

SPF50+

Du kan finde yderligere oplysninger om Actinica Lotion på www.actinica.dk

Reference: 1. Ulrich C et al. Prevention of non-melanoma skin cancer in organ transplant patients by regular use of a sunscreen: a 24 months, prospective, case-control study. Br J Dermatol 2009;161:78-84.

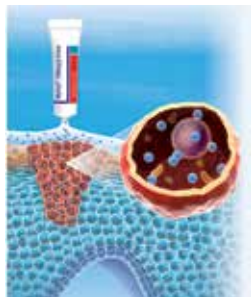
Bryst:
Mindst ét tryk på pumpen.

Hver underarm:
Mindst to tryk på pumpen.

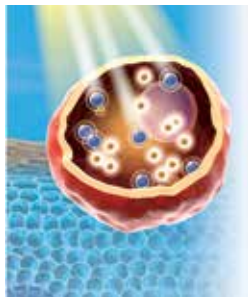
Oversiden af hver hånd: Mindst ét tryk på pumpen.

Hvad er fotodynamisk behandling med Metvix?

Fotodynamisk behandling kaldes også for PDT, der er en forkortelse af "photodynamic therapy".

Metvix creme er en behandling, der specifikt går ind i og ødelægger fortrinsvis beskadigede hudceller. Behandlingen bruges til bestemte læsioner eller til områder for eksempel i ansigt eller hovedbund.

Når cremen er smurt på huden, forvandles det aktive stof til protoporphyrin IX; et lysfølsomt stof, som reagerer, når det udsættes for rødt lys. I de 3 timer, du skal vente, vil cremen blive omdannet til protoporphyriner i de beskadigede celler. Når huden udsættes for rødt lys, reagerer protoporphyrinerne, og tumorcellerne ødelægges.

Tid til påføring af Metvix: _____

Tid til belysning med rødt lys: _____

Galderma Nordic AB, Seminariegatan 21, SE-752 28 Uppsala
Tfn +46 18 444 03 30, www.galdermanordic.com, nordic@galderma.com